

HANNOVER IN PANORAMA

DOOR D. J. VAN DER VEN
met foto's van Karl. F. Wunder, Hannover en
F. Aetholz, Hannover.

HET LUCHTSCHIP „HANSA" BOVEN HANNOVER

WELKOM in Hannover! Fräulein, bitte die Zigarren! Ah verzeihen, Sie rauchen niemals?!... de eerste elkaar snel opvolgende zinnestjes, welke mijn vriend Krone tot me richtte na een halfjaar scheidens, toen ik hem op een begin September Woensdagnamiddag bezocht op zijn kantoor in de Schillerstrasse. —

Na de gewone begroetingen, na het belangstellend vragen hoe of ik het gemaakt had op mijn rit met de Bremer „woestijnbaan," ontvouwde hij daar met de veelzijdige inzichten hem eigen een „plan de campagne," dat direct gebracht uit het stadium van voorbereiding in dat van uitvoering, mij gedurende heel mijn verblijf in een onafgebroken actie zou houden.

Ofschoon ik op de waarde van mijn uithoudingsvermogen na 5 uur sporens niet gaarne de zelfde berekening zou toegepast zien als op die van den immer onvermoeiden Herr Krone, zoo begreep ik toch, dat het mij pastte mijn gezicht in den plooi van een zeer levendigen belangstelling-trek te brengen, toen ik zijn voorstel vernam, nog dienselfden namiddag den gouden Raadhuiskoepel te beklimmen en staande onder het „eeuwige" avondlicht het panorama te genieten op „die Groszstadt im Grünen!"

Wél haalde ik me torenbeklimmingen voor den geest, waarbij je langs steeds steiler en nauwer trappen je weg moest betasten door donkere torenkamers, waar je langs krakende houten treden platformen bereikt, die er slechts zijn om je te vertellen, dat je nog hoger moet opgaan... flauw herinnerde ik me de torenmoties van de Utrechtsche en Keulsche domkerken...; dienselfden begin Septemberschen dag had ik heel in de vroege in de tochtige klokkenkamer van het merkwaardige Zwischenahner torengedouw, het liefelijk meer, bosch- en akkerlandschap overzien, de parel van Oldenburgs natuurschoon..., dacht ik nog even terug aan het borstelen en kloppen op mijn spinovervragde stof- en kalkbesmeurde kleeven, toen ik terugkwam in Meyers hotel, hoe Fräulein Gerda, mij met een „o, du dummer Strubelpeter" een half uur liet rondlopen in hemdsmouwen;... wél had ik in stilte hoop gekoesterd bij Continental of in het Residenz café, in Corso of bij Wiener mijn „Kaffee mit Kuchen und Schlagsahne" te gebruiken onder lustig gekout en blij-vroolijke operetmuziek..., vol prettige behagelijkheid weg te duiken in de chippendale kussens der rieten fauteuils, geheel op me in te laten werken de weelde van een elegant Grosz-stadt publiek..., maar ten volle begreep ik, dat al deze egoïstische geneuchten verre dienden te blijven en dat ik met een vreugdestralend van louter bijval getuigend gezicht, Herr Krones voorstel moest accepteren!

En zoo zag ik Hannover in vogelvlucht, Hannover in panorama, nog dienselfden middag, geen uur na mijn aankomst „am Ernst August Platz!"

Bestaat er wel dieper genot, dan staande hoog boven den dakenwirwar de kennismaking te hernieuwen met een stad, die je van 't eerste oogenblik, dat je haar zag beviel? Leert men ooit elders zóó inzien, dat een stad is als een levend wezen met een zenuwstel van tramlijnen, een hartader van verkeer — hier de Georgstrasse —, met longen om adem te halen; de plantsoenen en parken, de laanwegen en boulevards, — hier in zoo een kwistigen overvloed, dat de dichter er van zong: *

„Umrankt vom grünschimmerndem Kranze
Mit Blüten durchwoben das Kleid
Prangst du in festlichem Glanze.
Hannover holdselige Maid!"

En die samenhang van groen, uitgaande van het groote Eilenriede, dat in wijden boog zich vlijdt tegen de huizenzee

HANNOVER'S RAADHUIS, middengedeelte.

van het Noorden en Oosten; die doorlopend groene lijnen soms zich verbreedend tot bosschige plekken loef doen hier vergeten trieste grootstadsvergelijkingen doen u, daar staande op den Raadhuiskoepel, niet herinneren aan de veroveringen van den mensch op de natuur, maar willen het verkonden, dat Hannover zijn omgevingschoon waardeert, dat ver-vooruitziende mannen bij de herhaalde stadsuitbreiding aan plantsoenen een ruime plaats hebben toegekend en bewijzen, dat een zeer snelle ontwikkeling niet altijd gepaard behoeft te gaan met een woestijnlijke, de omgeving tot starre versteening brengende, voorstedenbouw.

O, gij leert er nog veel meer, ge bemerkt hoe zoowel de rechte avenues, stervormig uitlopend van verkeerscentra, als de geestig gebogen straten van de oude wijken hun schoonheidsfactoren bezitten. Gij ziet daar niet meer de stad in haar detailschoon van openbare gebouwen, van winkels en paleizen, pleinen en plantsoenen, maar ge overblijft de moderne stad in al haar ontzagwekkende machtigheid van gebouwen en dakenmassa.

Gij ziet er vlak bij de langgerekte Waterloopplatz met de overwinningsszuil en misschien bemerkt ge bij goed optellen ook Leibniz tempel — als uit een speelgoeddoos — heel beneden u. Dan daarachter de oude gebouwen van het arsenaal, dagteekend uit de sombere dagen der Fransche overheersching en dicht daarbij langzaam opklimmend tegen den Lindener berg, schoon in de pracht van een zonnigen, wasemend-smokerigen fabrieksatmosfeer, waarin al maar fabriekspijpen en schoorsteenen oprijzen boven een vaag golvend dakenmeer, ligt daar de zich als Asschepoes misdeeld voelende fabriekstad Linden, de nijvere arbeiderstad, in haar ernstige grauwe armelijken één contrast vormend met de weelde-stad Hannover.

Maar ginds over de rook en damp overgrauwde fabriekskwartieren, flonkert hoogop een breede bewegelijke soms gracievol, zich ontplooiende waterstraal — 't is de 67.2 Meter hooge fontein van Herrnhausen en het logische middelpunt van den naar Le Nôtres plannen ontworpen „Grooten Tuin," — die in zijn ijdele samspraak met den gouden raadhuiskoepel prat er opgaat de hoogste van het continent te zijn. En ook de koepel zelf is erg ingenomen met zijn bereikte hoogte, en heeft in een langen strijd om den voorrang met den ouden vergrijsden toren van de marktkerk, bekroond met den geestigen koperen „Dachreiter" omdat de bouw niet verder voortgang kon vinden, „weil die Bauherrn im Säckel krank worden waren," eindelijk na veel gewrijf en geschrijf de overwinning behaald. Immers de top van het raadhuis is 152.98 Meter boven normaal nul en 97.67 M. boven het trottoir aan het Noorderfront, terwijl de daarmede overeenstemmende hoogten van de Markt-toren 152.68 en 95.73 m. bedragen.

Wanneer je daar hoog staat en je bemerkt er hoe het